लिम्बूभाषीविद्यार्थीहरूले स्तरीयनेपालीभाषाको पदसङ्गतिमागर्ने त्रुटिहरूको अध्ययन

शोधार्थी

दुर्गामायालिम्बू

क्याम्पस रोल नं.- १२

परीक्षाक्रमाङ्क - २१४००६८

त्रि.वि.द.नं. - ९-१-२१४-१५७-२००७

शैक्षिकवर्ष - २०७२/०७३

त्रिभुवनविश्वविद्यालयको शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपालीशिक्षाविभाग

स्नातकोत्तर तह दोस्रोवर्षको ने.पा.शि. ५९८ पाठ्यांश

पूरा गर्ने प्रयोजनार्थ प्रस्तुत

शोधपत्र

सुकुनाबहुमुखीक्याम्पस

नेपालीशिक्षाविभाग

सुन्दरहरैंचा,मोरङ

वि.सं. २०७५

लिम्बूभाषीविद्यार्थीहरूले स्तरीय नेपालीभाषाको पदसङ्गतिमागर्ने त्रुटिहरूको अध्ययनदुर्गामायालिम्बू२०७५

प्रतिबद्धता

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली भाषा शिक्षा विभाग स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको नेपा. शि. ५९८ को प्रयोजनका लागि प्रस्तुत **लिम्बूभाषी विद्यार्थीहरूले स्तरीय नेपाली भाषाको पदसङ्गतीमा गर्ने त्रुटीहरूको अध्ययन** शीर्षकको शोधपत्र प्रतिवेदन अर्को प्रयोजनको लागि कही कतै पेश नगरेको र अनुसन्धान कार्य अत्यन्त मौलिक रहेको प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु ।

....

दुर्गामाया लिम्बू

शोधकर्ता

मिति : २०७५/१०/

शोध निर्देशकको सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली भाषा शिक्षा विभाग स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको नेपा. शि. ५९८ को प्रयोजनका लागि प्रस्तुत **लिम्बूभाषी विद्यार्थीहरूले स्तरीय नेपाली भाषाको पदसङ्गतीमा गर्ने त्रुटीहरूको अध्ययन** शीर्षकको शोधपत्र दुर्गामाया लिम्बूले मेरो निर्देशनको मातहतमा रही मिहिनेतका साथ सिर्जनात्मक तथा नितान्त मौलिक रूपमा तयार पार्नु भएकोले यस शोधकार्यप्रति म सन्तुष्ट छु । अतः यस शोधकार्य मूल्याङ्कनका लागि नेपाली भाषा शिक्षण विभाग समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

....

गेहेन्द्र खनाल

शोध निर्देशक

सुकुना बहुमुखी क्याम्पस

नेपाली शिक्षा विभाग

सुन्दरहरैचा, मोरङ

मिति : २०७५/१०/

कृतज्ञता ज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र प्राथमिक तह पार गरेका लिम्बूभाषी विद्यार्थीहरूले स्तरीय नेपाली सिक्दा पदसङ्गतीमा गर्ने त्रुटीहरूको अध्ययनमा केन्द्रित रहेको छ । उक्त शोधमा लिम्बूभाषी विद्यार्थीहरूले नेपाली भाषा प्रयोग गर्दा लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरका तहमा गर्ने त्रुटीको पहिचान, व्याख्या तथा विश्लेषण र त्रुटीका कारण खुलाई निष्कर्षका आधारमा सुझावहरू दिने उद्देश्यले तयार पारिएको छ । यो अध्ययन सीमित र सङ्क्षिप्त भए पनि कतिपय समस्याका बावजुद लामो प्रयास र कठिन परिश्रमका साथ सत्य तथ्यमा आधारित भएर तयार पारिएको छ । शोधको शिर्षक आफैले छनोट गरेको भएतापनि यस शोधलाई पूर्णतातिर लैजान सुरुदेखि अन्त्यसम्म मन, वचन र कर्मले उदार भई आवश्यक निर्देशन, सुझाव सल्लाह दिनुहुने मान्य गुरु श्री गेहेन्द्र खनाल ज्युप्रति सर्वप्रथम हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । शोधकार्य सम्पन्न गर्नका लागि प्रशासनिक एवम् व्यवस्थापकीय सहयोग जुटाई सहज परिस्थिति बनाइदिनुहुने विभागीय प्रमुखका रूपमा रहनु भएका मान्य गुरु मेघनारायण श्रेष्ठज्युप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

यसैगरी आफू अत्यन्तै व्यस्त रहँदारहँदै पनि उपयुक्त सल्लाह सुझावसहित भाषिक एवम् सैद्धान्तिक अध्ययन सम्बन्धी महत्वपूर्ण जानकारीहरू प्रदान गरी आवश्यक सामग्रीहरू समेत जुटाइदिएर सहयोग गर्नुहुने शिक्षिका बालकुमारी लिम्बू, सहयोगी विद्यालयका प्र. अ. ज्युहरू र सम्पूर्ण सहयोगी शिक्षकहरूप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्न चाहन्छु ।

मेरो शैक्षिक उन्नति र प्रगतिका लागि प्रेरणा र प्रोत्साहन प्रदान गर्नुहुने आदरणीय माता तथा पिता प्रति सदा ऋणी छु साथै मेरो शैक्षिक सफल्ताका लागि निरन्तर हौसला र महत्वपूर्ण सहयोग गर्नुहुने जीवनसाथी राज बहादुर लिम्बूप्रति विशेष कृतज्ञता प्रकट गर्दछु ।

अन्त्यमा शोधपत्र निर्माणका निम्ती कम्प्युटर टङ्कन गरी सहयोग गर्नुहुने श्री यज्ञमणि निरौला (टिना कम्प्युटर, खोर्साने) साथै एल. बी. थापा मगरलाई धन्यवाद दिदै आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि नेपाली भाषाशिक्षण विभाग समक्ष पेश गर्दछु ।

दिनाङ्क : २०७५/१०/

(शोधकर्ता)
दुर्गामाया लिम्बू

शोधसार

प्रस्तुत “लिम्बूभाषी विद्यार्थीहरूले स्तरीय नेपाली भाषाको पदसङ्गतिमा गर्ने त्रुटिहरू” शीर्षकको शोध रहेको छ । लिम्बू मातृभाषी विद्यार्थीहरूले नेपाली भाषालाई दोस्रो भाषाको रुपमा सिक्दा लिम्बू भाषाको प्रभाव नेपाली भाषामा पर्न सक्ने हुँदा नेपाली भाषा सिक्ने सिकारूका लागि यो अध्ययन तयार पारिएको छ । यस अनुसन्धानको उद्देश्य आधारभूत तहमा अध्ययनरत कक्षा ६ र ७ का लिम्बू मातृभाषी विद्यार्थीहरूले स्तरीय नेपाली भाषा सिक्दा पदसङ्गतिमा गर्ने त्रुटिहरू पहिचान गर्नु, उक्त त्रुटिका कारणहरू पत्ता लगाउनु, उक्त त्रुटिहरूको निराकरणका लागि आवश्यक सुझावहरू प्रस्तुत गर्नु रहेको छ ।

यस अध्ययनको क्षेत्र लेटाङ नगरपालिकामा सीमित रहेको छ । यस नगरपालिकाका ३ वटा विद्यालयहरूका नमुना छनोट विद्यार्थीहरूलाई विषयगत, वस्तुगत तथा स्वतन्त्र लेखन र मौखिक प्रश्नहरूका आधारमा प्राप्त निष्कर्ष अनुसार व्याख्या विश्लेषण र त्रुटि हुनाका कारण एवम् सुझाव प्रस्तुत गरिएको छ ।

प्रस्तुत अनुसन्धानमा परिच्छेद एकमा शोधपत्रको रूपरेखा, परिच्छेद दुईमा सैद्धान्तिक साहित्यको पुनरावलोकन राखिएको छ यस अन्तर्गत सम्बन्धित साहित्यको पुनरावलोकन, पुनरावलोकनको उपादेयता र सैद्धान्तिक अवधारणात्मक ढाँचा समावेश गरिएको छ । त्यसै गरी परिच्छेद तीनमा अध्ययन विधि र प्रक्रिया, परिच्छेद चारमा नतिजाको व्याख्या एवम् विश्लेषण तथा परिच्छेद पाँचमा निष्कर्ष, सुझाव र भावी अनुसन्धान रहेको छ ।

विषयसुची

पृष्ठ सङ्ख्या

प्रतिबद्धता पत्र क

सिफारिस पत्र ख

स्वीकृति पत्र ग

शोधसार घ

कृतज्ञताज्ञापन ङ

परिच्छेद एक

परिचय

१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि १

१.२ समस्याको कथन २

१.३ अध्ययनको उद्देश्य ३

१.४ अध्ययनको महत्त्व ३

१.५ अध्ययनको परिसीमा ४

परिच्छेद दुई

सम्बन्धित साहित्यको पुनरावलोकन र अवधारणात्मक ढाँचा

२.१ सैद्धान्तिक साहित्यको पुनरावलोकन ५

२.२ सम्बन्धित साहित्यको पुनरावलोकन ५

२.३ पुनरावलोकनको उपादेयता १०

२.४ सैद्धान्तिक / अवधारणात्मक ढाँचा ११

परिच्छेद तीन

अध्ययनको विधि र प्रक्रिया

३.१ अध्ययनको ढाँचा र विधि १३

३.२ जनसङ्ख्या, नमूना र नमूना छनोट रणनीति १३

३.३ अध्ययनको क्षेत्र १३

३.४ नमूना छनोट प्रक्रिया १३

३.५ तथ्याङ्क सङ्कलनका साधनहरू १४

३.६ तथ्याङ्क सङ्कलन प्रक्रिया १४

३.७ तथ्याङ्कको व्याख्या र विश्लेषण प्रक्रिया १४

परिच्छेद चार

नतिजाको व्याख्या तथा विश्लेषण

४.१ परिचय १५

४.२ कर्ता र क्रिया सङ्गतिमा भएका त्रुटिहरू १६

  ४.२.१ लिङ्गगत त्रुटिहरू १७

  ४.२.२ वचन सङ्गतिगत त्रुटिहरू २१

  ४.२.३ पुरुषगत त्रुटिहरू २३

  ४.२.४ आदरगत त्रुटिहरू २६

४.३ कर्म र क्रिया सङ्गतिमा भएका त्रुटिहरू २८

  ४.३.१ लिङ्गगत त्रुटिहरू २८

  ४.३.२ वचनगत त्रुटिहरू ३०

  ४.३.३ पुरुषगत त्रुटिहरू ३१

  ४.३.४ आदरगत त्रुटिहरू ३३

४.४ विशेषण र विशेष्य सङ्गतिमा भएका त्रुटिहरू ३३

४.४.१ लिङ्गगत त्रुटिहरू ३४

४.४.२ वचनगत त्रुटिहरू ३६
४.४.३ पुरुषगत त्रुटिहरू ३७
४.४.४ आदरगत त्रुटिहरू ३८
४.५ भेदक र भेद्य सङ्गतिमा भएका त्रुटिहरू ४०
४.५.१ लिङ्गगत त्रुटिहरू ४१
४.५.२ वचनगत त्रुटिहरू ४२
४.५.३ पुरुषगत त्रुटिहरू ४३
४.५.४ आदरगत त्रुटिहरू ४४
४.६ पदसङ्गतिगत त्रुटिका कारणहरू ४५
४.६.१ कर्ता र क्रिया सङ्गतिमा त्रुटि हुनाका कारणहरू ४५
४.६.२ कर्म र क्रिया सङ्गतिमा त्रुटि हुनाका कारणहरू ४७
४.६.३ विशेषण र विशेष्य सङ्गतिमा त्रुटि हुनाका कारणहरू ४८
४.६.४ भेदक र भेद्य सङ्गतिमा त्रुटि हुनाका कारणहरू ४९
४.७ त्रुटि निराकरणका उपायहरू ५०
४.७.१ लिङ्ग सङ्गतिगत त्रुटि निराकरणका उपायहरू ५१
४.७.२ वचन सङ्गतिगत त्रुटि निराकरणका उपायहरू ५१
४.७.३ आदर सङ्गतिगत त्रुटि निराकरणका उपायहरू ५२
४.७.४ पुरुष सङ्गतिगत त्रुटि निराकरणका उपायहरू ५२
४.८ प्राप्ति तथा सारांश ५३
४.८.१ प्राप्ति ५३
४.८.२ सारांश ५४

परिच्छेद पाँच

निष्कर्ष र सुझाव

५.१ निष्कर्ष ५६

५.२ सुझावहरू ५८

५.२.१ नीतितहका लागि सुझाव ५८

५.२.२ अभ्यास तहका लागि सुझाव ५९

५.२.३ अनुसन्धान तहका लागि सुझाव ५९

५.३ भावी अनुसन्धान ५९

सन्दर्भसूची

परिशिष्ट

तालिका सूची

तालिका नं. १ : नेपाली भाषाको लिङ्ग सङ्गतिका शुद्ध वाक्यहरू १७

तालिका नं. २ : स्त्रीलिङ्ग भए पुलिङ्ग र पुलिङ्ग भए स्त्रीलिङ्ग बनाउन १८

तालिका नं. ३ : लिङ्गगत तथ्याङ्क विवरण १९

तालिका नं. ४ : नेपाली भाषा र लिम्बू भाषाको लिङ्ग सङ्गतिमा तुलना २०

तालिका नं. ५ : वचन सङ्गतिगत त्रुटियुक्त वाक्यहरू २२

तालिका नं. ६ : वचन सङ्गतितथ्याङ्क २२

तालिका नं. ७ : लिम्बू र नेपाली भाषाको वचनव्यवस्थाका तुलनात्मक वाक्यहरू २३

तालिका नं. ८ : पुरुष सङ्गति अभ्यास २४

तालिका नं. ९ : पुरुष सङ्गति तथ्याङ्क विवरण २५

तालिका नं. १० : लिम्बू भाषा र नेपाली भाषाको पुरुषगत तुलना २५

तालिका नं. ११ : आदरगत सङ्गति २७

तालिका नं. १२ : आदरगत त्रुटिको तथ्याङ्क २७

तालिका नं. १३ : कर्मवाच्यका समस्याहरू ३१

तालिका नं. १४ : नेपाली भाषा र लिम्बू भाषाको पुरुषगत तुलना ३२

तालिका नं. १५ : आदरगत सङ्गति तालिका ३३

तालिका नं. १६ : लिङ्गगत विशेषण विशेष्यको तुलना ३४

तालिका नं. १७ : विशेषण विशेष्यको सङ्गतिमा समस्या ३५

तालिका नं. १८ : विशेषण विशेष्यको लिङ्ग सङ्गति तथ्याङ्क ३५

तालिका नं. १९ : वचनगत, विशेषण, विशेष्यको समस्या ३६

तालिका नं. २० : वचनगत तथ्याङ्क विवरण ३७

तालिका नं. २१ : पुरुषगत विशेषण विशेष्यको समस्या ३८

तालिका नं. २२ : आदरगत विशेषण विशेष्य तुलना ३९

तालिका नं. २३ : विद्यार्थीका त्रुटियुक्त सङ्गति ४१

तालिका नं. २४ : लिङ्गगत भेदक भेद्य सङ्गति समस्या ४२

तालिका नं. २५ : वचनगत भेदक भेद्य सङ्गति समस्या ४२

तालिका नं. २६ : पुरुषगत भेदक भेद्य सङ्गति तुलना ४३

तालिका नं. २७ : आदरगत भेदक भेद्य सङ्गति समस्या ४४

तालिका नं. २८ : कर्ता र क्रिया सङ्गति तुलना ४६

तालिका नं. २९ : विशेषण विशेष्य सङ्गति ४८

तालिका नं. ३० : भेदक र भेद्य सङ्गति तुलना ५०